

IGA
INSTITUTT FOR GRUPPEANALYSE

Teori til det gruppedynamisk baserte utdanningsprogrammet i **Organisasjonsanalyse og ledelse (GOAL)**

(gjeldende fra desember 2009)

Videregående trinn (2. & 3. kursår)

Formålet med teori-kurset er:

- Innføring i feltet organisasjonsanalyse ved læring om sentrale teorier frem til i dag.
- Plassere den gruppedynamisk baserte organisasjonsanalyse ved hjelp av fire teoretiske søyler: Gruppeanalysen, Leicester/Tavistock konsulentmodellen, Systemanalysen og Kompleksitetsteori.
- Formidle kunnskap om og rasjonale for anvendelse av gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse og ledelse som arbeidsmetode.
- Introduksjon til organisasjonsanalytikerens rolle og oppgaver som konsulent, dynamisk administrator, leder og medlem i organisasjonen og innføring i grunnleggende begreper om organisasjonen som en helhet
- Læring om rasjonelle og irrasjonelle prosesser i organisasjoner, om betydningen av følelser som informasjonskanaler og om virkningene av endringer i organisasjonen.
- Læring om lederens tilnærming og rolle i organisasjonen.
- Læring om intervensjoner på organisasjonsnivå
- Læring av generelle og spesielle konfliktpotensialer innefor organisasjon og ledelse. Hvordan kan konflikt og kriser benyttes som kreativt potensial for utvikling.

Undervisningsform: Enkelte introduserende forelesninger i spesialtema, ellers **Seminarmodell** som innebærer selvstudium. Kandidatene legger etter avtale frem teori fra litteraturlisten til drøftelse i teorigruppene.

Teorilærer vil velge ut tema fra det oppgitte pensum eller ekvivalent litteratur.

Pensum:

- Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.
- Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.
- Samt artikler (som vil bli utdelt) spesifisert under hvert tema

Tema 1. delkurs: *Generell introduksjon til gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse I. Utvikling og anvendelse med vekt på gruppeanalysens bidrag til feltet*

Forelesning med introduksjon til tema

På kurset gjennomgås:

Heinskou T. & Visholm S.: Inledning: Forord og kapittel 1 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Visholm S.: Organisasjonspsykologi og psykodynamisk systemteori. Kapittel 2 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B., Hasselager A.: Gruppen på arbejde. Et teoretisk afsæt for organisasjonspsykologi i praksis. Kapittel 2 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Bonnerup B., Hasselager A.: Fra praksis til teori: utvikling af det teoretiske fundament. Kapittel 7 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- gruppeanalysens muligheter som dynamisk organisasjonsanalytisk redskap
- gruppeanalysens viktigste begreper og teoretiske ansatser ved gruppedynamisk basert organisasjonsforståelse og ledelse
- vesentlige fenomenområder i organisasjonssammenhenger hvor gruppeanalysen kan bringe alternativ forståelse til etablerte organisasjonspsykologiske teorier

Tema 2. delkurs: *Generell introduksjon til gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse II. Utvikling og anvendelse med vekt på Systemteori og Leicester/Tavistock modellen*

Forelesning med introduksjon til tema

På kurset gjennomgås:

Miller E.J. & Rice A.K.: Selections from: Systems of Organisations. Kapittel 5 i Colman A.D. & Bexton H. (red). Group Relations Reader 1. A.K. Rice Institute Series 1975.

Roberts V.Z.: Organisering af arbejde – bidrag fra den åbne systemteori. Kapittel 3 i Obholzer A. & Roberts V.Z. (red). Det ubevidste på arbejde. Psykologisk forlag 2003.

Banet A.G. & Hayden C.: En introduktion til Tavistock-metoden. Annual Handbook for groups 1977. (i dansk oversettelse v P. Krogager)

Shapiro E.R. & Carr A.W.: From the Family to Larger Organizations. Kapittel 5 i Shapiro E.R. & Carr A.W. Lost in Familiar Places, University Press 1991.

Læringsmål – kunnskap om:

- de viktigste prinsippene som anvendes innenfor Leicester/Tavistock modellen for forståelsen av gruppen og individet og ledelse i organisasjoner.
- denne modellens viktigste begreper og teoretiske ansatser ved gruppedynamisk basert organisasjonsforståelse
- hva skiller denne modellen fra andre forståelsesmåter, dynamisk gruppeterapi fra andre former for gruppeterapi og hvordan er gruppeanalysen forskjellig fra andre dynamiske gruppeterapiformer?

Tema 3. delkurs: *Generell introduksjon til gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse III. Utvikling og anvendelse med vekt på kompleksitetsteori*

På kurset gjennomgås:

Heinskou T. & Stagis K.: Kompleksitet, kaos og kreativitet i organisasjoner. Kapittel 19 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Lawrence W.G. & Armstrong D.: Destructiveness and creativity in organizational life: experiencing the psychotic edge. Kapittel 4 i Talamo P.B., Borgogno F. & Merciai S.A. (eds). Bions Legacy to Groups. Karnac 1998.

Stacey R.D.: Foulkes' dualistic understanding of the relationship between the individual and the social. Kapittel 15 i Stacey R.D. Complexity and Group processes. Brunner – Routledge 2003.

Stacey R.D.: Complex responsive processes: the movement of paradox and the transformation of identity. Kapittel 16 i Stacey R.D. Complexity and Group processes. Brunner – Routledge 2003.

Stacey R.D.: Complex responsive processes as a theory of organizational improvisation. Kapittel 6 i Shaw P. & Stacey R.D. (red). Experiencing Risk, Spontaneity and Improvisation in Organizational Change. Routledge 2006.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- kompleksitetsteori som forståelsesramme i gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse
- kompleksitetsteoriens viktigste begreper for forståelsen av individet og gruppen i organisasjon og ledelse
- hvordan forstå kaosprosesser med kompleksitets reduksjon
- kompleksitet og improvisasjon i organisasjoner

Tema 4. delkurs: *Generell introduksjon til gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse IV. Rolleanalyse i praksis*

Forelesning med introduksjon til tema

På kurset gjennomgås:

Jakobsen P.: Rolle og person. Kapittel 6 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Shapiro E.R. & Carr A.W.: The Interpretive Stance. Kapittel 6 i Shapiro E.R. & Carr A.W., Lost in Familiar Places. University Press 1991

Miller E.: The Vicissitudes of Identity. s. 75-88 i Organizational & Social Dynamics 2(1),2002

Borwick I. Organizational Role Analysis: Managing strategic change in business settings. Kapittel 1 i Newton J. et al. Coaching in Depth: The organizational Role Analysis Approach. Karnac 2006.

Reed B. & Bazalgette J.: Organizational Role Analysis at the Grubb Institute of Behavioural Studies: origins and development. Kapittel 3 i Newton J. et al. Coaching in Depth: The organizational Role Analysis Approach. Karnac 2006.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- betydningen av å forstå organisasjoner som interagerende systemer
- systemteoriens viktigste begreper og metode for forståelsen av gruppen og individet i organisasjon og ledelse med særlig fokus på rolleanalyse
- håndtering av systemkonflikter (person-system-kontekst) og grense fenomener.
- elementære systemiske intervensjoner og vekslende fokus på forskjellige system

Tema 5. delkurs: *Gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse.*
Individet – gruppen – organisasjonen i lys av introdusert teori.

På kurset gjennomgås:

Heinskou T.: Den lille gruppe på arbejde. Kapittel 3 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B. & Hasselager A.: Praksisfeltet grupper. Kapittel 4 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Nitsun M.: The Antigroup. Destructive forces in the Group and their Therapeutic Potential. Group Analysis 24(1)1991, s.7-20

Nitsun M.: The Organisational Mirror. A Group-Analytical Approach to Organisational Consultancy. Part I: Theory. Group Analysis 31(3)1998, s 245-267.

Part II: Application. i Group Analysis 31(4)1998, s.505-518.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- felles kjennetegn ved all organisatorisk aktivitet
- hva som skiller gruppedynamisk basert organisasjonsanalyse fra annen organisasjonspsykologisk tilnærming til organisasjon og ledelse
- oppsummering av de teoretiske perspektiver og forsøk på integrering

Tema 6. delkurs: *Progressive og regressive bevegelser i organisasjonslivet*

Forelesning med introduksjon til tema

På kurset gjennomgås:

Armstrong D.: Emotions in organizations: disturbance or intelligence? Kapittel 1 i Huffington C. et al. Working below the surface. The emotional life of contemporary organizations. Karnac 2004.

Prodgers A.: Identity and the Belonging Group: Personal Integrity in the Changing Organisation. Group Analysis 32(1)1999, s.125-137

Miller E.J.: The Leader with the vision, is time running out? Kapittel 1 i Klein E., Gabelnick F. & Herr P. The Psychodynamics of Leadership. Psychosocial Press 1998.

Cooper A. & Dartington T.: The vanishing organization: organizational containment in a networked world. Kapittel 7 i Huffington C. et al. Working below the surface. The emotional life of contemporary organizations. Karnac 2004.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- forskjellige former for reaksjoner som melder seg ved endringskrav i organisasjoner
- hvordan utvikle tillit og trygghet i tilnærmingen til problemformuleringer
- betydningen av å lære organisasjonskulturer å kjenne fra innsiden

Tema 7.delkurs: *Ledelse i et organisasjonsanalytisk perspektiv.*

Forelesning med introduksjon til tema

På kurset gjennomgås:

Visholm S.: Autoritetsrelationen. Kapittel 5 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisasjonspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Jørgensen B.: Psykodynamiske perspektiver på ledelse. Kapittel 8 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisasjonspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B. & Hasselager A.: Praksisfeltet ledelse. Kapittel 5 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisasjonspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Kernberg O.: Leadership and Organisational Functioning. Kapittel 4 i Kernberg O. Ideology, Conflict and Leadership in Groups and Organizations. Yale University Press 1998

Kernberg O.: Paranoia genesis in Organisations. Kapittel 8 i Kernberg O. Ideology, Conflict and Leadership in Groups and Organizations. Yale University Press 1998

Obholzer A.: Autoritet, magt og lederskab. Kapittel 4 i Obholzer A. & Roberts V.Z. (red). Det ubevidste på arbejde. Psykologisk forlag 2003.

Berg N.D.: Resurrection the Muse. Followership in Organizations. Kapittel 2 i Klein E.B., Gabelnick F. & Herr P. The Psychodynamics of Leadership. Psychosocial Press 1998.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- lederrollen generelt, lederen – gruppen og organisasjonen
- hvordan skape og utvikle identitet som leder
- lederens ledere og medarbeidere, balansegang mellom forskjellig kontekst og system
- leder som reel, formell, delegert eller etter fortjeneste
- autoritet i kraft av person eller system, autoritet vs. autoritær

Tema 8. delkurs: *Intergruppe- og ubeviste prosesser i organisasjonslivet*

På kurset gjennomgås:

Visholm S.: Intergruppedynamik. Kapittel 7 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk organisasjonspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B. & Hasselager A.: Ledergruppen i transition. Kapittel 8 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisasjonspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Bonnerup B. & Hasselager A.: AFI. Samarbejdsproblemer i salgsafdelingen. Kapittel 3 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisasjonspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Halton W.: Ubevidste aspekter af organisationslivet. Bidrag fra psykoanalysen. Kapittel 1 i Obholzer A. & Roberts V.Z. (red). Det ubevidste på arbejde – fra arbeidspres til arbeidsglæde. Psykologisk Forlag 2003.

Moylan D.: Faren for at blive smittet – projektive identifikasjonsprosesser i institusjoner. Kapittel 5 i Obholzer A. & Roberts V.Z. (red). Det ubevidste på arbejde – fra arbeidspres til arbeidsglæde. Psykologisk Forlag 2003.

Læringsmål – ha kunnskap om:

- lederen som utøvende representant for organisasjonen
- lederen som mottaker av fantasier og forventninger
- samspillet mellom leder og medarbeidere
- lederen som bærer av organisasjonens visjoner og lederen som symbol representant

Tema 9. delkurs: Gruppedynamiske mekanismer og prosesser I. Institusjonalisert forsvar og endringsmotstand.

På kurset gjennomgås:

Visholm S.: Modstand mod forandringer – psykodynamiske perspektiver. Kapittel 9 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk Organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B. & Hasselager A.: Praksisfeltet organisasjonsforandringer. Kapittel 6 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Menzies I.E.P.: The Functioning of Social systems as a Defence against Anxiety. The Tavistock Institute of Human Relation 1993. “Et eksempel i detaljer”, utdrag fra boken (dansk tekst).

Hirschhorn L.: The Social Defences. Kapittel 4 i The Workplace within, Psychodynamics of Organisational Life. MIT Press Ltd 1990.

Visholm S. & Koefoed D.: Organisationsforandring og psykodynamisk forståelse 1. Interview med James Krantz i Erhvervspsykologi 2(3)2004, s.50-57.

Hoyle L.: From sycophant to saboteur – responses to organizational change. Kapittel 5 i Huffington C. et al. Working below the surface. The emotional life of contemporary organizations. Karnac 2004.

Halton W.: By what authority? Psychoanalytical reflections on creativity and change in relation to organizational life. Kapittel 6 i Huffington C. et al. Working below the surface. The emotional life of contemporary organizations. Karnac 2004

Læringsmål – ha kunnskap om:

- grunnleggende begreper om forsvarsmekanismer
- forskjellige varianter av motstandsytringer i organisasjoner
- hvordan oppfatte motstand sekvensielt og tematisk og hvordan regulere motstand
- regulering av forsvar på individ- og gruppeplan og hos lederen
- destruktive prosesser i organisasjonen

Tema 10. delkurs: Gruppedynamiske mekanismer og prosesser II. Individ – gruppe - organisasjon

På kurset gjennomgås:

Heinskou T.: Her-og-nu som psykoanalytisk metode og indlæringskonsept i gruppe og organisation. Kapittel 10 i Heinskou T. & Visholm S. (red). Psykodynamisk Organisationspsykologi – på arbejde under overfladen. Hans Reitzels Forlag 2004.

Bonnerup B. & Hasselager A.: At skabe forandring. Kapittel 9 i Bonnerup B. & Hasselager A. Gruppen på arbejde – organisationspsykologi i praksis. Hans Reitzels Forlag 2008.

Roberts V.Z.: Konflikt og samarbejde. Kapittel 20 i Obholzer A. & Roberts V.Z. (red). Det ubevidste på arbejde – fra arbeidspres til arbeidsglæde. Psykologisk Forlag 2003.

Armstrong D. The Organization in the Mind. Reflections on the relations of psychoanalysis to work with institutions. Kapittel 3 i French R. (ed). Organizations in the Mind. Karnac 2006.

Johansen B. & Nielsen L.P.: Frirum til tenkning og kreativitet – negativ formåen og ledes utvikling. Erhvervspsykologi 5(2)2007, s.2-21, Psykologisk Forlag, Danmark

Læringsmål – ha kunnskap om:

- endrede vilkår for organisasjoner
- behandling av konflikter som leder
- overføring i dynamisk organisasjonsforståelse; som mekanisme, som prosess, endringsmulighet og motstandsfaktor.
- lederrollen og intervensjonsmuligheter